

## Kırık Bir Keman: Vahit Lutfi Salci

*“Ko desinler (Vahit) sana kalendir,  
Başka şöhrət, başka bir san istemem!”*

Folklor ve halk edebiyatı araştırmacısı, Alevi ve Bektaşî müziği, edebiyatı ve dinsel oyunlarına ilişkin çalışmalarıyla tanınan **Vahit Lutfi Salci**’nin asıl adı **Abdülvahit Coşkunlu**’dur, 1883 yılında İstanbul’da doğmuş, 3 Şubat 1950 tarihinde Kırklareli’nde yaşamını yitirmiştir.

1883 yılında İstanbul Kadırga’da doğan Vahit Lutfi’nin babası telgraf müfettişi Lutfi Bey, annesi tabip binbaşı Nuri Bey’in kızı Naciye hanımdır. Vahit Lutfi’nin kendi kökeni hakkında yaptığı araştırmalara göre büyük büyük dedesi Salcıbaşı Salih Usta Türklerin Rumeli’ye ilk geçişleri sırasında sal yapan ustadır.

Vahit Lutfi’nin ilk evliliği Ankara’da olmuş, kısa süren bu evliliğinden olan ilk çocuğunu ve eşini I. Dünya Savaşı öngünlerinde yitirmiştir. İkinci kez, 1925 yılında Kırklarelili halk şairlerinden Mestan Baba’nın kızı Ayşe ile evlenmiş, Ülkü ve Lutfi isminde iki çocuğu olmuştur. Çocuğu Ülkü 1941 yılında ölmüş ve olay Vahit Lutfi’yi çok etkilemiştir.

Vahit Lutfi önce bir süre Nuruosmaniye’deki Taş Mektep’te, ardından bir süre de Darüşşafaka’da öğrenim görmüş, sonra Harbiye Nezareti Sanayi İdadisi’nde ve Kuleli Askeri İdadisi’nde öğrenimini sürdürmüştür. Daha sonra girdiği Mekteb-i Harbiye’den, ikinci sınıftayken Trablusgarp’ta sürgün olan bir akrabası ile yazıştığı için siyasal nedenlerle çıkarılıp Dersim’e (Tunceli) sürgün edildi.

4,5 yıl Elazığ’da ve ardından Sivas’ta kaldı. Sivas’ta iken Sivas Valisi şair Reşit Akif Paşa bölgede halk edebiyatı araştırmaları yaptırdı. Bu araştırmalardan birinde gittiği Rus sınırından geçerek Rusya’ya kaçtı. Moskova’da Moskova Konservatuvarı öğretim üyelerinden Profesör Lebiski’nin aile orkestrasında ikinci keman olarak çalıştı.

1908’de, İkinci Meşrutiyet’in ilanı üzerine İstanbul’a döndü. Çeşitli yerlerde müzik öğretmenliği ve memurluk yaptı. Balkan Savaşı sırasında önce İstanbul’a ardından Ankara’ya gitti. Burada kısa sürecek ilk evliliği gerçekleşti.

Birinci Dünya Savaşı’nda önce Edirne-Karaağaç’ta sonra Çanakkale’de Yarbay Mustafa Kemal’in birliğinde görev yaptı. Çanakkale Savaşı’nın ardından Şam, Kudüs, Trablusşam’da bulundu. Savaşın sonlarına doğru İstanbul Çamlıca’daki Küçük Zabit Mektebi’nin müzik öğretmenliğine atandı.

Birinci Dünya Savaşı sonunda Trakya’ya dönen Vahit Lutfi Kırkkilise’de Karakaş Mahallesinin sığırtmaçlığını yaptı. Bu arada Yunanlılar tarafından arandığını öğrenince Balkan köylerine Kofçaz’a kaçtı. Bir anlatışa göre Yunanlılar Vahit Lutfi’yi yakalamış ve işkence görmüştür. Bir başka anlatışa göre ise Kurtuluş Savaşı günlerinde Vahit Lutfi göbeğine kadar sakal bırakmış, başında yapağı sarığı

elinde demir âsâ tüm Trakya'yı dolaşmıştır. Bu yüzden tüm bölgede Vahit Dede diye bilinmiştir.

Cumhuriyet'in ilanından sonra Kırklareli'ne yerleşti. 1948'de bu ilin Yoğuntaş bucağı nüfus memurluğundan emekliye ayrıldı.

Bir Bektaşî dedesi olan *Salcı*, özellikle Alevi köylerindeki cönkleri ve çeşitli belgeleri inceledi; çalışmalarını halk müziği, halk oyunları, gizli Türk müziği, gizli halk oyunları, halk şairleri, Trakya'daki Türk kabileleri, Türkleşmiş Hristiyan şairler, Alevi kadın şairler ve Kızılbaş şairler üzerine yoğunlaştırdı. Daha önce yalnızca tarikat mensuplarınca bilinen gizli müzik ve oyunları derleyip yayımlamış, birçok yeni şairi tanıtmıştır. Ağızdan derlediği nefesleri notaya da alarak bunların kaybolmalarını önlemiştir. Yapıtları folklorcuların bugün de yararlandığı çalışmalardır.

*Tuğrul Asi Balkar*

#### **Yayınlanmış Yapıtları:**

1. Feryad-ı İstibdad (1910, sürgün anıları)
2. Hafiye Darbesi (1911, piyes 5 perde)
3. Saz Şairleri Gibi (1940, şiir)
4. Gizli Türk Halk Musikisi ve Türk Musikisinde Armoni Meselesi (1940, derleme-inceleme)
5. Gizli Türk Dini Oyunları (1941, derleme-inceleme)
6. Benim Gibi (1945, şiir)

#### **Yayınlan(a)mamış Yapıtları:**

1. Kızılbaş Şairleri (3 cilt)
2. Türkleşmiş Hristiyan Bektaşî Şairleri
3. Trakya'da Türk Kabileleri (2 cilt)
4. Alevi Kadın Şairleri (2 cilt)
5. Kırklareli Şairleri
6. Trakya Şairleri
7. Yayınlanmamış Bektaşî Nefesleri ve Notaları (2 cilt)

## ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

### SAZ ŞAİRLERİ GİBİ...

Nerden verdin sen bu derdi başıma,  
Son ömrümde bunu mu nâsib ettin?  
Bakmadın mı fazla aşan yaşıma,  
Bu gurbette beni sen gârib ettin.

Yaratmak ise eğer kasdın senin,  
Yarat kalbinde merhamet zâlimin.  
O sevgilimin, o yârin, âfetin,  
Neden bana hicrini karib ettin.

Gerçi dâim benimle beraberdir,  
Bir peridir, bir insandır, tam erdir,  
Bana acır gibi bir hali vardır,  
Niye üzmeğe beni tergib ettin.

Ben gideyim artık başka diyâra,  
Açıldı, kapanmaz artık bu yâre,  
(Vahit)in oldu kalbi pâre pâre,  
Böyle bir fesatlığı tensib ettin.

1935 Alpullu

## NEFES

Âşıklar her cefaya göğüs gerer,  
İncinme gönül incinme, gücenme,  
Dervişler nihayet murada erer,  
İncinme gönül incinme gücenme.

Münkir olanlar hor görür dervişi,  
Fitne, fesattır hep onların işi,  
İncitmek isterse seni bir kişi,  
İncinme gönül, incinme gücenme.

Bu dünya böyle gelmiş böyle gider,  
Cahil olanlar kalbinde kin güder,  
Vermesin acı sözler asla keder,  
İncinme gönül, incinme gücenme.

Hak talip olanlar yüzüstü yürür,  
Yüzünü cemale, mihraba sürür,  
Kem göz olanlar gönlü kem görür,  
İncinme gönül, incinme gücenme.

Yandırısın cisminde nârı fırakı,  
Artık gitsin defeyle şu merakı,  
Sana peymanesinden sunsun rakı,  
İncinme gönül, incinme gücenme.

Sen gezme bu yollarda çalılıktır,  
(Vahit)in cemale akli çalıktır,  
Bu dünyanın sonu fukaralıktır,  
İncinme gönül, incinme gücenme.

1930 Kırklareli

## NEFES

Zâhit o okuduğın  
Kur'an, o Kur'an değil,  
El bağlayıp durduğun,  
Divân o dîvân değil.

Çok yanlışır hesabın,  
Hak değildir kitabın,  
Var zannetme imânın.  
İman o imân değil.

Bildim dertli olduğun,  
Sarıp da solduğun,  
Derman deyu bulduğun,  
Derman o dermân değil.

Seni boşa yandıran,  
Hakkı buldum sandıran,  
Gece gündüz kandıran,  
Şeytan o şeytan değil.

Şeytan senin amelin,  
Aldandığın emelin,  
Rahman deyu bildiğin,  
Rahman o Rahman değil.

Ey zâhidi serseri,  
Huri, gilman sersemi,  
(Vâhit)ten al haberi,  
Gilman o gilman değil.

## NEFES

Doğmamış nuru gibi nur,  
Ukulü hayretlerde kor,  
Âşıklara gülbank okur,  
Şahım Âli Nutki baba.

Âlicenap, Âlihinem,  
Âli haslet, Âli kerem,  
Dertlilere derman, merhem  
Şahım Âli Nutki baba.

Eflakimizin güneşi,  
Muhammet Âlinin eşi,  
İrşat eder her dervişi,  
Şahım Âli Nutki baba.

Bürc'i kâinatta ahter,  
Tevhit dergâhında rehber,  
İşte Âli, işte Kanber,  
Şahım Âli Nutki baba,

Dergâhında oldu sacit,  
Kadrini ne bilsin zahit,  
Beni metheyledi (Vahit),  
Şahım Âli Nutki baba.

18.8.1934 Çamlıca

## NEFES

Velilerin Velisisin,  
Hünkâr Hacı Bektaş Veli.  
Er Türklerin birisisin,  
Hünkâr Hacı Bektaş Veli.

Horasan ilinden geldin,  
Osmancığa öğüt verdin,  
Dört köşeye öğüt verdin,  
Hünkâr Hacı Bektaş Veli.

Sen inkılapçı bir ruhsun,  
Sevgililer gibi şuhsun,  
Bize ikinci bir Nuhsun,  
Hünkâr Hacı Bektaş Veli.

Karacöyükte oturdun,  
Anadolu oldu yurdun,  
Sen bir millî devlet kurdun,  
Hünkâr Hacı Bektaş Veli.

Kitaplar açar kaparım,  
Sana çelenkler yaparım,  
Türk olduğuna taparım,  
Hünkâr Hacı Bektaş Veli.

Pirin Ahmet Yesevîdir,  
Yerin Kalbinin evidir,  
Kulun (Vâhit) Alevîdir,  
Hünkâr Hacı Bektaş Veli.

*Kaynak:*

Yaprak, Mevlüt *Vahit Lütî Salcı'nın İzinde*, Ulusal Yayınları, 2003, Edirne